

УДК 342.6; 342.9; 352.07

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.3.13>

КОЗІН А.О.

**ВПЛИВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК
МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ****THE INFLUENCE OF FOREIGN COUNTRIES ON THE ESTABLISHMENT
AND DEVELOPMENT OF MUNICIPAL GOVERNMENT IN UKRAINE**

Актуальність статті полягає в тому, що інститут місцевого самоврядування в Україні в різні історичні етапи свого розвитку піддавався зарубіжного впливу відповідно до політичної ситуації, яка існувала на територіях сучасної України. Відповідний вплив кардинально змінював вектор розвитку місцевого самоврядування та стимулював або призупиняв відповідний розвиток. Народовладдя та демократія є важливими ознаками розвинутої держави, а наявність можливості вирішувати питання місцевого значення на місцях вважалось одним із способів досягнення розвитку державності, тож розвиток державності напряму залежав від розвитку місцевого самоврядування. Сучасний стан функціонування місцевого самоврядування в Україні це результат його хронологічного розвитку, тож важливо визначити особливості визначеного процесу становлення, щоб розуміти відповіді на проблемні питання, з якими органи місцевого самоврядування стикаються сьогодні. Метою статті є дослідження зарубіжного впливу на розвиток та становлення муніципальної влади, функціонування та взаємодію з іншими інституціями органів місцевого самоврядування, хронологічне виокремлення позитивних та негативних аспектів впливу на функціонування органів місцевого самоврядування в Україні. Наукова стаття присвячена дослідженню впливу зарубіжних країн на становлення та розвиток місцевого самоврядування у різні хронологічні періоди в Україні. Проаналізовано окремо хронологію становлення та розвитку інституту місцевого самоврядування, особливості взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних історичних етапах функціонування. Визначено думки науковців та експертів у сфері права щодо особливостей розвитку та становлення інституту муніципальної влади, виокремлено періоди, що стали поштовхом до формування сучасного місцевого самоврядування в Україні. Запропоновано думки науковців щодо впливу зарубіжних країн на функціонування органів місцевого самоврядування на території України у різні хронологічні періоди. З огляду на наведену правову доктрину запропоновано шляхи розвитку інституту муніципальної влади в Україні.

Ключові слова: муніципальна влада, місцеве самоврядування, становлення муніципальної влади, зарубіжний вплив на розвиток органів місцевого самоврядування.

The relevance of the article lies in the fact that the institution of local self-government in Ukraine at different historical stages of its development was exposed to foreign influence in accordance with the political situation that existed in the territories of modern Ukraine. The corresponding influence radically changed the vector of development of local self-government and stimulated or suspended the corresponding development. Democracy and democracy are important features of a developed state, and the ability to resolve issues of local importance on the ground was considered one of the ways to achieve the development of statehood, so the development of statehood directly depended on the development of local self-government. The current state of functioning

© КОЗІН А.О. – доктор філософії в галузі права, старший науковий співробітник відділу актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики (Науково-дослідний інститут публічного права) <https://orcid.org/0009-0000-5793-6852>

of local self-government in Ukraine is the result of its chronological development, so it is important to determine the features of a certain process of formation in order to understand the answers to the problematic issues that local self-government bodies face today. The purpose of the article is to study foreign influence on the development and formation of municipal authorities, the functioning and interaction with other institutions of local self-government bodies, and to chronologically identify positive and negative aspects of influence on the functioning of local self-government bodies in Ukraine. The scientific article is devoted to the definition of the legal doctrine of the institution of municipal power in Ukraine. The chronology of the establishment and development of the institution of local self-government, the peculiarities of the interaction of local self-government bodies and executive power bodies at various historical stages of functioning are analyzed. The opinions of scientists and experts in the field of law regarding the specifics of the development and formation of the institution of municipal power are determined, the periods that became the impetus for the formation of modern local self-government in Ukraine are singled out. The opinions of scientists regarding the influence of foreign countries on the functioning of local self-government bodies on the territory of Ukraine in different chronological periods are offered. In view of the above legal doctrine, ways of development of the institution of municipal power in Ukraine are proposed.

Key words: *municipal power, local self-government, formation of municipal power, foreign influence on the development of local self-government bodies.*

Актуальність теми. Інститут місцевого самоврядування в Україні в різні історичні етапи свого розвитку піддавався зарубіжного впливу відповідно до політичної ситуації, яка існувала на територіях сучасної України. Відповідний вплив кардинально змінював вектор розвитку місцевого самоврядування та стимулював або призупиняв відповідний розвиток. Народовладдя та демократія є важливими ознаками розвинутої держави, а наявність можливості вирішувати питання місцевого значення на місцях вважалось одним із способів досягнення розвитку державності, тож розвиток державності напруму залежав від розвитку місцевого самоврядування. Сучасний стан функціонування місцевого самоврядування в Україні це результат його хронологічного розвитку, тож важливо визначити особливості визначеного процесу становлення, щоб розуміти відповіді на проблемні питання, з якими органи місцевого самоврядування стикаються сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання впливу зарубіжних країн на становлення та розвитку муніципальної влади в Україні, функціонування органів місцевого самоврядування в рамках дослідження історичних характеристик становлення місцевого самоврядування та правової доктрини визначеного інституту займались такі науковці як Батанов О., Грицяк І., Загуменна Ю., Литвиненко І., Лазарев В., Кавилін О., Кондрацька Н., Грובה В., Тужик В. та інші науковці.

Метою статті є дослідження зарубіжного впливу на розвиток та становлення муніципальної влади, функціонування та взаємодію з іншими інституціями органів місцевого самоврядування, хронологічне виокремлення позитивних та негативних аспектів впливу на функціонування органів місцевого самоврядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Муніципальна влада є не лише представницьким органом, що шляхом голосування вирішує питання місцевого значення, а і виконавчим органом, що реалізує такі рішення, виконує інші задачі: надання адміністративних послуг; залучення громадян до встановлення конкретних місцевих потреб і визначення шляхів того, як ці потреби можуть бути задоволені тощо. Місцеве управління – це процес, який охоплює та поєднує представництво та адміністрування на місцевому рівні в рамках структур місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування є результатом передачі повноважень як одного із аспектів децентралізації. Наукова література пропонує декілька підходів до визначення місцевого самоврядування. Перший, який зазвичай використовується в порівняльних дослідженнях, полягає в тому, щоб розглядати всі структури, нижчі за рівнем від центрального уряду, як місцеве самоврядування. Другий підхід є більш виваженим, оскільки органи місцевого самоврядування ідентифікуються за певними визначальними характеристиками: правосуб'єктність; визначені законом повноваження для виконання певних функцій; бюджетна та кадрова автономія, що підлягає обмеженому центральному контролю; активна участь громадян; місцевість. Вважається, що ці характеристики необхідні для визначення різниці між органами місцевого самоврядування та іншими формами місцевих організацій, а також для забезпечення їх організаційної ефективності [1].

Місцева влада відповідає за надання низки життєво важливих послуг населенню у відповідному регіоні, зокрема таких як: забезпечення соціальної допомоги, утримання комунальних навчальних закладів, планування та будівництво житла, збір відходів, підтримка бізнесу, надання послуг реєстратора тощо. Враховуючи вищезазначене, роль органів місцевого самоврядування у сучасному суспільстві важко переоцінити. Одним із важливих питань у вивченні цього інституту є дослідження його розвитку на території України з тим, щоб зрозуміти які саме фактори впливали на його становлення, а, отже, що можна покращити, аби він функціонував ефективніше за сучасних умов.

Спроби організації місцевої влади на території сучасної України прослідковувались достатньо давно, однак певні ознаки, що притаманні сучасному місцевому самоврядуванню в Україні характерні були в містах, які отримували магдебурзькі грамоти. Практика магдебурзького права в деяких містах існувала у період XV – XVII ст., а також існувала незначний період 1917–1919 рр. та надала реальну можливість українським містам вирішувати певну кількість питань місцевого значення на місцях без прямої залежності від центру. Період магдебурзького права в українських громадах став значним поштовхом у розвитку визначеного інституту та характеризується європейським впливом (місто Магдебург, Німеччина) на розвиток місцевого самоврядування на території сучасної України [2, с.126].

Розвиток місцевого самоврядування пропонується розподіляти на декілька доктрин щодо цього питання – історичну та конституційну. Автором першої є Грицак І., який виокремлює наступні періоди:

1. Період зародження вітчизняних форм місцевого самоврядування (рід та суверенна громада), що прослідковувався від зародження й утворення держави східнослов'янських племен до середини XIV ст.;
2. Період так званої європеїзації (поєднання місцевих форм самоврядування з елементами західноєвропейських) від середини XIV ст. до першої половини XIX ст.;
3. Період русифікації місцевого самоврядування на території сучасної України (що входили до царської Росії) з кінця XVII ст. до середини XX ст.;
4. Період розбудови сучасного українського місцевого самоврядування, що розпочався з середини XX ст. і триває до сьогодні [3, с.8].

У цієї доктрини розвитку місцевого самоврядування є чимало прихильників серед науковців: з нею погоджуються, наприклад, Баймуратов М., Григор'єв В., Литвиненко І. також є прихильником визначеної доктрини, однак пропонує п'ятий період – період реформування сучасного місцевого самоврядування, вибору ефективної моделі функціонування муніципальної влади, децентралізації влади тощо [4, с. 45].

За конституційною доктриною виділяється шість періодів становлення та розвитку місцевого самоврядування:

- 1) Період звичаєвого права в Київській Русі як період виникнення територіальних громад;
- 2) Період магдебурзького права на територіях сучасної України: Галицько-Волинська держава у XIII ст. (наприклад, магдебурзькі грамоти отримали українські міста Сянок у 1339 році і Львів у 1356 році); внаслідок впливу литовських та польських королів міста Київ у 1494 році та Чернігів у 1623 році також отримали магдебурзькі грамоти);
- 3) Період створення та функціонування міських дум за часів царської Росії у 1785 році та створення земств у 1864 році (територія Лівобережної та Слобідської України);
- 4) Період функціонування органів місцевого самоврядування України у складі СРСР (відсутність фінансової та організаційної самостійності муніципальних органів влади, фактичне управління з центру; декларативне місцеве самоврядування);
- 5) Період відродження місцевого самоврядування в Україні (з березня 1990 року – обрання Верховної Ради УРСР та місцевих Рад народних депутатів) Визначений період характеризується прийняттям у 1990 році Закону «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» та обранням курсу на демократичне і децентралізоване вирішення питань місцевого значення;
- 6) Сучасний період розвитку місцевого самоврядування в Україні (розпочинається з незалежності України, закріплення місцевого самоврядування на конституційному рівні та прийняття профільного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [5, с.66-71].

Деякі дослідники вбачають початки сучасної політичної системи у період входження українських земель до складу Російської та Австро-Угорської імперій – час формування українських політичних партій та громадських організацій. Саме вони згодом зіграли вирішальну роль у встановленні та функціонуванні української національної держави [6, с.192-193].

Науковці вважають, що формування органів місцевої влади безпосередньо на території сучасної України розпочалось у 1990 році. Так, Загуменна Ю. та Лазарєв В. виділяють наступні етапи становлення та розвитку місцевого самоврядування в незалежній Україні:

- 1) 1990–1996 рр. (становлення інституту місцевого самоврядування незалежної України до ухвалення Конституції);
- 2) 1996–2014 рр. (розвиток конституційних засад місцевого самоврядування)
- 3) з 2014 р. дотепер (реформування місцевого самоврядування України, децентралізація) [7, с.106-117].

До прийняття Основного Закону України у 1996 році місцеве самоврядування в Україні регулювалося нормами Конституції Української РСР, у статті 128 якої був закріплений порядок організації роботи обласних, районних, міських, районних у містах селищних і сільських рад.

Розвиток визначеного інституту розпочався з прийняттям Декларації про державний суверенітет України 16 червня 1990 році, що закріпила необхідність утвердження самоврядування народу України, а також Закону «Про місцеві Ради народних депутатів України та місцеве самоврядування» [8].

Визначений Закон закріпив поняття місцевого та регіонального самоврядування і його територіальної основи, прописувалася його система, встановлювалися основні принципи, правова основа діяльності, фінансово-економічна база; визначався порядок формування сільських, селищних і міських рад народних депутатів та їх органів, їх функції та компетенції; регламентувалася діяльність представницьких органів регіонального самоврядування тощо [9].

Під місцевим самоврядуванням у цьому нормативному акті розумілася територіальна самоорганізація громадян для самостійного вирішення безпосередньо або через органи, які вони обирають, усіх питань місцевого життя в межах Конституції України, законів України та власної фінансово-економічної бази. Прописані ж у цьому Законі основні принципи місцевого та регіонального самоврядування (самофінансування і самозабезпечення, оптимальної централізації, реальної керованості територією тощо) фактично закріпили економічну і правову самостійність органів місцевої влади.

Із проголошенням незалежності України 24 серпня 1991 року постала проблема відмови від радянських основ місцевого самоврядування і побудови власної системи органів влади на місцях, яка б узгоджувалася з європейськими стандартами та ґрунтувалася на принципах демократії, децентралізації та автономії. Тож вже у 1992 році був прийнятий Закон України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», в якому під місцевим та регіональним самоврядуванням розумілася територіальна самоорганізація громадян для самостійного вирішення безпосередньо або через органи, які вони обирають, усіх питань місцевого життя в межах Конституції України, законів України та власної фінансово-економічної бази [10].

Як зазначає Грובהва В., вищезазначений Закон зробив значний крок до концептуального розмежування дуалістичної теорії і практики в організації місцевої влади і місцевого самоврядування та передбачив утвердження місцевого і регіонального самоврядування. Територіальною основою місцевого самоврядування називалися сільрада, селище та місто, а регіонального самоврядування – відповідно район та область. На основі виконавчих комітетів рад областей, районів та міст Києва і Севастополя утворювались державні адміністрації на чолі з представниками Президента України. Повноваження виконавчих комітетів місцевих рад у зв'язку з цим істотно зменшувалися, що посилювало конфронтацію між керівниками органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної виконавчої влади [11, с.164-165].

У червні 1994 році новообрана Верховна Рада України прийняла нову редакцію Закону України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування». Голови створених виконкомів обласних рад були наділені повноваженнями виконавчої влади та підпорядковані Кабінету Міністрів України і відповідному голові виконкому ради вищого рівня. Тобто, Президент України практично втрачав контроль над регіонами. Для того, щоб виправити таку ситуацію Президент Леонід Кучма Указом № 429 від 06.08.1994 «Про забезпечення керівництва структурами державної виконавчої влади на місцях» підпорядкував собі голів виконкомів обласних та районних рад, а також Київської та Севастопольської міських і їх районних рад. Тож вертикаль державної влади, на той момент, було дещо відновлено.

Пізніше, у 1995 році, після невдалих спроб прийняття низки проектів Конституції України, для врегулювання відносин між головним законодавчим органом нашої держави і Президентом був укладений Договір «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України». Відповідно до положень Договору «місцеве самоврядування в Україні здійснювалося через

територіальну самоорганізацію громадян безпосередньо та через органи місцевого самоврядування» [12]. Правовий статус та обсяг повноважень, особливості організації і функціонування місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування розкривався у розділі VIII Конституційного Договору.

Таким чином, функції виконавчої влади на місцях та місцевого самоврядування були розділеними. На основі виконкомів обласних та районних рад була створена система органів місцевих державних адміністрацій, які підпорядковувались по вертикалі знизу доверху аж до Президента України. Останній міг делегувати державній адміністрації повноваження щодо управління розташованим на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці майном, що перебуває в загальнодержавній власності. При цьому Договір передбачав лише один первинний рівень самоврядування: місто, село, селище; в областях, містах Києві та Севастополі, районах відповідні ради стали представницькими органами з обмеженими функціями [13, с.250].

Більш того, 30 грудня 1995 року Президент України підписав Указ «Про делегування повноважень державної виконавчої влади головам та очолюваним ними виконавчим комітетам сільських, селищних і міських рад», згідно з яким місцева державна адміністрація одержала низку повноважень, які навіть теоретично не могли бути передані державній виконавчій владі, зокрема право вносити зміни до місцевого бюджету і встановлювати місцеві податки [12, с. 247-252].

Отже, перший етап становлення місцевого самоврядування, який розпочався з прийняттям Декларації про державний суверенітет України і тривав до ухвалення Конституції України ознаменувався невизначеністю місця і ролі цього інституту, а також формалізмом (адже номінальне самоврядування мало місце лише на рівні населених пунктів).

Новий виток у розвитку місцевих органів влади розпочався з прийняттям Конституції 28 червня 1996 року, згідно з нормами якої в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради [8].

Крім того, у цьому ж році Україна приєдналася до Європейської хартії місцевого самоврядування, яка була ратифікована Верховною Радою України роком пізніше. Хартія є першим юридично обов'язковим документом, прийнятим у 1985 році, який став знаковою угодою для захисту прав місцевих і регіональних органів влади, таких як: право на самоврядування, право обирати свої місцеві органи, здійснювати повноваження, мати адміністративні структури та фінансові ресурси, а також право звертатися до суду у разі втручання в їх діяльність інших органів влади. Згідно з положеннями Хартії концепцією місцевого самоврядування є право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи [15].

У 1997 році, з метою імплементації положень, закріплених у Хартії, і відповідно до норм Основного Закону нарешті був прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Відповідно до статті 2 цього Закону під місцевим самоврядуванням в Україні розуміється гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. У статті 5 цього Закону визначається система місцевого самоврядування, до якої входять територіальна громада, сільська, селищна та міська ради, сільський, селищний і міський голова, виконавчі органи сільської, селищної і міської рад, районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст та органи самоорганізації населення [16].

Ще одним важливим етапом у становленні місцевого самоврядування стало прийняття Закону «Про місцеві державні адміністрації», який визначає організацію, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій. Однак його положення суперечили Закону

України «Про місцеве самоврядування в Україні», особливо в частині повноважень, що тягне за собою конкуренцію компетенції відповідних органів. На практиці суперечності призводили до труднощів, з якими стикалися працівники органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій [16, с.113].

Правові, організаційні, матеріальні та соціальні умови реалізації громадянами України права на службу в органах місцевого самоврядування, визначає загальні засади діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування було закріплено у Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування», прийнятому у 2001 році [17].

З метою формування концептуального бачення розбудови місцевого самоврядування, творення якісно нової державної регіональної політики та пошуку нових підходів до використання економічного, людського та природно-ресурсного потенціалу регіонів, у цей період урядом було прийнято декілька відповідних програмних документів, які, однак, не були повною мірою виконані, що, у свою чергу, не посприяло значному розвитку вказаного інституту.

У 2014 році була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, метою якої є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [18].

2015 рік характерний прийняттям Законів України «Про засади державної регіональної політики» та «Про добровільне об'єднання територіальних громад», які є важливим законодавчим підґрунтям для реформування місцевого самоврядування.

У 2019 році був схвалений План заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019 – 2021 роки, основними завданнями якого є формування нової територіальної основи для діяльності органів влади на рівні громад і районів; передача (децентралізація) повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування та їх розмежування за принципом субсидіарності; створення належної ресурсної бази для здійснення повноважень органів місцевого самоврядування; формування ефективної системи служби в органах місцевого самоврядування.

Наразі набуває чинності новий Закон «Про службу в органах місцевого самоврядування», прийнятий 02 травня 2023 року (згідно з Прикінцевими та перехідними положеннями він набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування, але не раніше ніж через шість місяців з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні). Цей нормативно-правовий акт визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування, що функціонує в інтересах (спільних інтересах) територіальних громад, а також умови та порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування.

Крім того, 26 березня 2024 року Кабінет Міністрів України затвердив План заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024 – 2027 роки, основними завданнями якого є: урегулювання окремих питань адміністративно-територіального устрою; переформатування місцевих держадміністрацій в органи префектурного типу; відновлення діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на деокупованих територіях; розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади за принципом субсидіарності тощо.

Висновки. Визначено, що місцеве самоврядування на теренах нашої держави виникло в середні віки у вигляді перших спроб міського самоврядування, що надавалось магдебурзьким правом, частково зберігалось у часи козацької республіки (XV – XVII ст.), але остаточно занепало в часи після безславного об'єднання України з росією (1654 р.). Незначна його «реанімація» (1917–1919 рр.) закінчилася фактичним відродженням національного поняття місцевого самоврядування лише в березні 1990 року після обрання депутатів Верховної Ради Української РСР та місцевих Рад народних депутатів .

Формування органів місцевої влади безпосередньо на території нашої держави розпочалося у 1990 році. Більшість дослідників виділяє три основні етапи становлення та розвитку місцевого самоврядування в незалежній Україні: 1) 1990–1996 рр. (становлення інституту місцевого самоврядування незалежної України до ухвалення Конституції); 2) 1996–2014 рр. (розвиток

конституційних засад місцевого самоврядування) 3) із 2014 р. дотепер (реформування місцевого самоврядування України, децентралізація).

Періоди європеїзації і русифікації були характерні на територіях сучасної України у різні історичні періоди, вплив зарубіжних країн як пришвидшував розвитку місцевого самоврядування, так і призупиняв його. Однак наразі ефективний вплив європейських країн став важливим елементом активного реформування місцевого самоврядування в Україні.

Процес реформування органів місцевого самоврядування, утворення в них професійної конкурентної служби, посилення їх інституційної спроможності та розмежування їх повноважень з органами виконавчої влади триває і нині. Варто підсумувати, що прийняті на сучасному етапі нормативно-правові акти будуть сприяти оптимальному функціонуванню цього інституту і ознаменують собою початок нового етапу розвитку.

Список використаних джерел

1. Olowu D. African local governments as instruments of economic and social development. The Hague, IULA. 1988. 1415 p.
2. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні : кол. монографія / В.О. Антонечко, М. О. Баймуратов, О.В. Батанов та ін.. Київ : Атіка, 2007. 864 с. С. 126.
3. Грицяк І. А. Правові та організаційні проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 1993. 16 с.
4. Литвиненко І. Історичні традиції становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 1. С. 43-49.
5. Тужик В. Місцеве самоврядування в Україні: теоретико-правові аспекти. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. №5. С.66 – 71.
6. Батанов О. В. Муніципальне право України : підручник / відп. ред. М. О. Баймуратов. Харків : Одиссей, 2008. С. 192–193.
7. Загуменна Ю. О., Лазарєв В. В. Становлення та розвиток органів місцевого самоврядування в Україні (1991–2019 роки). *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 106 – 117. С. 107. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.15>
8. Конституція (Основний Закон) України від 20 квітня 1978 року (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09#Text>
9. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування: Закон УРСР від 07 груд. 1990 р. № 533-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 2. Ст. 5.
10. Про внесення змін до Закону Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування»: Закон України від 26 берез. 1992 № 2234-ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 28. ст. 387.
11. Грובה В. П. Система місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії і практики : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2013. 415 с.
12. Кавилін О. А. Становлення місцевого самоврядування в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 247-252. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2023.1.36>.
13. Про основні засади організації функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України: Конституційний Договір між Верховною Радою та Президентом України. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 18. Ст. 133.
14. Кондрацька Н. М. Місцеве самоврядування в Україні: конституційна модель системно-структурної організації : дис. канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2017. 236 с.
15. Хартія Ради Європи від 15.10.1985 «Європейська хартія місцевого самоврядування» (редакція від 16.11.2009). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036
16. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 24. ст.170.
17. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червн.2001 р. № 2493-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 33. ст. 175.
18. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>